

Osobne zamjenice i oslovljavanje ljudi; čestice と i や

Osobne zamjenice

Izražavanje prvog lica jednine(ja):

わたし	M i Ž	neutralan, formalan
わたくし	M i Ž	jedan od najformalnijih oblika
わたくしめ	M i Ž	još formalnije od わたくし i izražava poniznost
あたし	Ž	može zvučati slatko pa ga češće koriste mlađe žene
ぼく	M	donekle neformalni muški, konotaciju djetinjatosti dobije jedino ako je u hira-gani
じぶん	M i Ž	pojavljuje se češće zadnje vrijeme u modernom japanskom
うち	M i Ž	M koriste kada pričaju o svom unutarnjem krugu u malo neformalnijim okolnostima, ali većinom Ž

M - koriste muške osobe, Ž - koriste ženske osobe

Izražavanje drugog lica jednine(ti) za muškarce i žene:

あなた	neutralni, kada se piše kanji znakovima tada je formalan
-----	--

あなた koristimo za osobe čije ime ne znamo, žene ponekad od milja koriste あなた kad se obraćaju svome mužu.

Korištenje じぶん kao osobne zamjenice 1. lica je u zadnje vrijeme uzelo maha. Prije se koristila u edo periodu uglavnom među vojnicima, a u modernom jeziku se u kansaiju povremeno koristi kao zamjenica za 2. lice. To sve skupa ovu upotrebu čini dosta nespretnom i trebalo bi je izbjegavati.

U japanskom jeziku, kada govorimo o sebi, najčešće koristimo neku osobnu zamjenicu poput わたし, a kad govorimo o drugim osobama tada češće koristimo njihovo ime koje na kraju ima priljepljen nastavak (npr.-さん, ときさん) koji određuje relativnu poziciju u društvenoj hijerarhiji i međusobni odnos.

Ako znamo ime osobe, tada koristimo njeno ime.

Pristojnije je reći:

ともきさん、すいか が すき? *Tomoki, voliš lubenice?*

nego

あなた、すいか が すき?¹ *Ti voliš lubenice?*

¹Ovo zvuči kao da žena pita muža - *Dragi, voliš li lubenice?*

かれ	on, dečko	neutralni muški
かのじよ	ona, cura	neutralni ženski

かれ i かのじよ koristimo kada pričamo o trećoj osobi čije ime neznamo ili nam je ta osoba glavna tema priče pa ime ne moramo ponavljati. Nikad ne koristimo za osobe koje ne poznamo jer izražavaju bliskost. Umjesto toga koristimo あのかた, あのひと... Osim toga, かれ i かのじよ može značiti "cura" i "dečko" u intimnom smislu.

かれ の につき *njegov dnevnik*
わたし の かのじよ の につき *dnevnik moje cure*

Izražavanje drugog lica jednine(ti) na pogrdne ili neprikladne načine:

そなた	M i Ž	pjesnički „ti“, arhaizam
きみ ²	M i Ž	primarno se koristi kad se stariji obraća puno mlađem od sebe
あんた	Ž	arogantniji, češće koriste Ž nego M
おまえ	M	pogrdno, ponekad se koristi među muškim prijateljima
てめえ	M i Ž	pogrdno
きさま	M i Ž	pogrdno, nekoć bio izraz keiga

Ako razgovaramo sa osobom koja nam je inferiorna ili na istoj razini tada možemo koristiti inferiorne osobne zamjenice, uz napomenu da one mogu zvučati poprilično nepristojno i uvrijediti osobu.

Izražavanje prvog lica jednine(ja) u formalnim i posebnim situacijama:

わたくし	M i Ž	formalni
おれ	M	najneformalniji muški, u hiragani ima konotaciju kao da osnovnoškolac priča
わし	M	gotovo izumrjela riječ, koriste stariji ljudi samo u blizini Hiroshime (ne koriste ju više ni stariji ljudi), sada se koristi kao zezancija i u mangama
わい	M i Ž	koristi se samo u šali
われ	M i Ž	najčešće se koristi u pisanom tekstu ili formalnim okolnostima kada se obraća grupi

Izražavanje prvog lica množine(mi) za muškarce i žene u formalnim situacijama:

われわれ	koristi se u formalnim situacijama kada jedna osoba predstavlja grupu, također se može koristiti i <u>われら</u> ali je manje formalno
------	---

われ i われわれ koriste tvrtke u poslovnim mail-ovima.

Bonus:

せつしや	ja	koristili su šoguni
------	----	---------------------

²Osoba koja govori きみ je iznad osobe za koju se to izgovara, ponekad きみ koriste muške osobe kada se obraćaju svojoj jako bliskoj prijateljici

Nastavci za imena

• Nastavci vezani uz društveni položaj

-さん koristimo za nepoznate osobe i osobe prema kojima želimo biti pristojni, te općenito za odrasle osobe. Neke imenice već u sebi imaju nastavak さん i obično iskazuju poštovanje prema onom na što se odnose.

おじょうさん	kćer, mlada dama
みなさん	svi
おおやさん	stanodavac, stanodavka

Kada pričamo o obitelji, koristimo drugačije nazive ovisno o tome da li govorimo o svojoj ili tuđoj obitelji. Kada govorimo o svojoj obitelji, govorimo o ljudima koji pripadaju našem unutarnjem krugu, a kada govorimo o tuđoj obitelji, govorimo o ljudima koji pripadaju vanjskom krugu i sukladno s time postoje drugačiji nazivi za članove obitelji.

unutra		van	unutra		van
ちち	tata	おとうさん	そふ	djed	おじいさん
はは	mama	おかあさん	そぼ	baka	おばあさん
あに、あにき	stariji brat	おにいさん	おじ	stric	おじさん
あね、あねき	starija sestra	おねえさん	おば	teta	おばさん
おとうと	mladi brat	おとうとさん	おっと	muž	ごしゅじん
いもうと	mlađa sestra	いもうとさん	つま	žena	おくさん

-さま koristimo za osobe prema kojima želimo iskazati posebno poštovanje i veoma je nepristojno koristiti. Kada koristimo -さま a govorimo o sebi, to daje dojam da imamo jako visoko mišljenje o sebi.

みなさま	(poštovani) svi
おきゃくさま	(poštovani) gost, kupac, klijent
おかあさま	(poštovana) majka
ひめさま	princeza
かみさま	bog

Intimiziranje stvari sa さん i さま

Japanci ponekad koriste nastavke さん i さま kako bi pokazali poštovanje prema ljudima koji obavljaju neko zanimanje ili opisali nešto što im je drago ili blisko srcu.

ケーキやさん	simpatična slastičarnica koja nam je draga
てんちょうさん	voditelj trgovine koji se brine za trgovinu i proizvode
おまわりさん	policačaj koji patrolira ulicom i održava mir
おひさま	sunašce

-ちゃん zvuči djetinjasto, slatko i možemo koristiti među prijateljima. Kada pridodamo ちゃん na kraju nečijeg imena to označava da nam je ta osoba posebno draga. Najčešće se pridodaje curama.

-くん se koristi među prijateljima ili za mlađu osobu. Najčešće se koristi na kraju imena muških osoba, ali ako se koristi za cure tada zvuči ozbiljnije i kao iskaz poštovanja. Često se u poslovnom okruženju nadređeni ovako obraćaju zaposlenicima.

Odrasle osobe će za svoje prijatelje najčešće koristiti -さん.

-たち dodajemo na osobne zamjenice ili direktno na ime kada želimo govoriti o grupi ljudi i to na način da ga dodamo na ime osobe ili osobnu zamjenicu koja tu grupu predstavlja. Neformalni nastavak od -たち je -ら i koristi se na jednak način, ali zbog toga što zvuči sirovije i koristi se na razne načine, najsigurnije je koristiti -たち.

ともこたち と いく。 *Idem s Tomoko i njezinima...*

かのじよたち が さげんだ。 *Završitale su.*

かれら が みえない。 *Ne vidim ih.*

ぼくら が そうじ する。 *Mi ćemo počistiti.*

● Nastavci vezani uz zvanja

Određena zvanja ili pozicije u društvu možemo koristiti kao nastavke na kraju imena, ali i kao imenice same za sebe. U tom slučaju se drugi nastavci na njih ne dodaju.

しゃちょう	vlasnik tvrtke
ぶちょう	direktor odjela
しゅにん	glavna odgovorna osoba, šef
せんせい	učitelj, doktor
せんぱい	iskusnija osoba od koje učite
てんちょう	voditelj trgovine

たなかしゅにん、しよるい を どうぞ!

Šefe Tanaka, izvolite papire!

おのせんせい は げんき です か?

Je li učitelj Ono u redu?

けいこちゃん は まつだせんぱい が きらい。

Keiko mrzi Matsudu.

Čestice za nabranje: と i や

Česticu と koristimo za nabranje stvari ili ljudi na način da stavimo と između imenica ili ljudi koje nabranamo. Kada nabranamo moramo nabrojati sve stvari koje su u skupu koji definiramo.

Kakva pića voli Matsuda?

ぎゅうにゅう と おちや と みず。 *Mlijeko, zeleni čaj i vodu.*

Matsuda voli točno ta tri pića.

Tko to ide u dućan?

まつだ と ももこ。 *Matsuda i Momoko.*

Česticu や također koristimo za nabranje imenica, ali njome nabranamo stvari koje samo predstavljaju dio u skupini stvari o kojoj pričamo.

Kakva pića ne voli Matsuda?

さけ³ や ぶどうしゅ や あまみず。 *Pića kao što su sake, vino i kišnica.*

Matsuda ne voli ta tri pića i druga slična njima.

³さけ je naziv za japansko vino od riže, ali može općenito značiti bilo kakvo alkoholno piće.